

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.

Drukiem i nakładem „Drukarni Bydgoskiej” Spółki Akc.

PRENUMERATA

w ekspedycji i agenturach w Bydgoszczy z dodatkiem tygodniowym „ORDNIKA MIEJSKIEGO” wynosi kwartalnie 7.50 zł, na pocztach, przez listowego w domu 8.50 zł. — Miesięcznie 2.50 zł, przez listowego w domu 2.85 zł, pod opaską w Polsce 4.50 zł, do Francji i Ameryki 3.50 złotych, do Gdańska 4.00 guldenty, do Niemiec 4.00 marki. — W razie przeszkód w zakładzie spowodowanych wyższą siłą, strajków lub t. p., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a prenumeratorzy nie mają prawa do odszkodowania. Redaktor przyjmuje od 11—12 w południe oraz od 5—6 po południu. Ekspedycja otwarta od godziny 8 rano do godziny 6 wiecz. bez przerwy.
* Redaktor odpowiedzialny: Czesław Budnik.

Adres redakcji i administracji ulica Poznańska 30.

OGŁOSZENIA

15 groszy od wiersza milim., szerokości 36 milim. Za reklamy od milim. na stronie przed ogłoszeniami 72 milim. 40 groszy, w tekście na drugiej lub dalszych stronach 50 groszy, na 1-ej stronie 1 złoty. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 20 gr. każde dalsze 10 groszy, dla poszukujących pracy 50 proc. zniżki. Przy częstym powtarzaniu udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. Ogłoszenia zagraniczne 100% nadwyżki. Rękopisy zostają w administracji. — Miejscem oświadczenia i prawem dla wszelkich sporów sądowych jest Bydgoszcz. Konta bankowe: Bank Bydgoski T. A. — Bank Ludowy. — Bank M. Stadt-hagen T. A. — Bank Dyskontowy. — Konto czekowe: P. K. O. nr. 20371: Poznań.

Telefon administracji 315.

Telefon naczelnego redaktora nr. 316.

Telefon redakcji 326.

Numer 15.

BYDGOSZCZ, środa, dnia 20 stycznia 1926 roku.

Rok XX.

Pamięci Wielkiego Obywatela.

Stanisław Staszic
Ur. 1755, zm. 1826

(Szkic wedle współczesnego sztychu)

W dniu 20 stycznia sto lat mija od łaty śmierci Stanisława Staszica. Mieszczanin, syn ziemi wielkopolskiej (z Piły rodem), pracą umysłu i przymiotami serca wznosił się wysoko nad ogółem swych współobywateli i kraj nasz cały, czując zmarłego przed wiekiem działacza społecznego i wielkiego uczonego winien mieć w pamięci przedewszystkiem te myśli wytyczne, jakim Staszic wiernie służył przez całe swe długie i owocne siedemdziesięcioletnie życie, mając na oku dobro całego narodu polskiego i jakby przewidując trudności z jakimi i dziś jeszcze Polska zmagać się musi.

„Zapory nieprzystępne” w postaci przesądów kastowych, które we wczesnej młodości zamknęły mu początkowo, jako pochodzącemu z rodziny mieszczańskiej, drogę do niastowania jakiegokolwiek stanowiska społecznego lub urzędowego, nie wzniciły uczuć mściwych w jego duszy szlachetnej. W swoim wezwaniu do stanu nauczycielskiego Staszic wołał: „Zakrzewiajcie wzajemną miłość! Powtarzajcie często to wielkie cnotliwego Rzymianina zdanie: nie całość jednego stanu, ale całość narodu jest prawem najwyższem. Ta wszechstanowość w poglądach Staszica każe mu unikać oddawania przywilejów jednej warstwie społecznej lub jednemu zajęciu, podobnie jak dziś każdy rozumny obywatel dążyć powinien do budowania Ojczyzny na wszystkich warstwach wszystkich obywateli. „Gdzie tylko powstaje wyłączenie, tam ginie sprawiedliwość. W całych dziejach rodu ludzkiego największe zło zadawał człowieczeństwu duch wyłączności ziem, urodzenia, obrony, duch wyłączności handlu”.

Jeśli w swoich „Przestrojach dla Polski” nazywa on rolnictwo „najpierszym ze wszystkich stanów, rzemiosł i sztuk”, czyni to dlatego tylko, że od rozwoju rolnictwa zależy przyszość innych gałęzi gospodarki narodowej. Nawołując do podnoszenia rolnictwa, Staszic z drugiej strony nakłada na wszystkich obywateli obowiązek popierania

W setną rocznicę śmierci Stanisława Staszica

dnia 20-go stycznia b. r. (we środę) o godzinie 8-ej min. 30 rano odbędzie się **uroczyste nabożeństwo żałobne w Kościele Farnym**, na które zaprasza przedstawiciele Władz, wszystkich Towarzystw oraz całe społeczeństwo

Konferencja Prezesów m. Bydgoszczy.

rodzimego przemysłu i wyrobów z krajowego surowca, a unikania towarów zagranicznych. Staszic wybornie rozumiał, że dowóz towarów obcych wyczerpuje siły finansowe kraju i marnuje wartość dobrego pieniądza, podobnie jak dziś dowóz wyrobów zagranicznych prowadzi do upadku wartości naszej waluty i ruiny życia gospodarczego.

Oto jak zwracał się do niewiast polskich: „Uboga ojczyzna niszczy się, gdy was w jedwabie, w drogim kamieniu, w srebrze i w złocie stroi. Tylko sukno i płótno ma swoje własne. Przez miłość tak nieszczęśliwego kraju — z tych sobie stroje uszyjcie!”

Starając się wszelkimi dostępnymi dla siebie sposobami podnieść stan gospodarczy tych warstw społecznych, które cierpiały ucisk lub upośledzenie, — nie burzył, lecz budował. Rozumiał, że drobne rozproszone siły chłopów i rzemieślników, jedynych wówczas w Polsce robotników, bez wzajemnej pomocy rady sobie nie dadzą. Siły te należało powiązać poczuciem wspólnego interesu, braterską miłością, zbiorową radą. Założył stowarzyszenie, które

dziś nazwalibyśmy kooperatywą, spółdzielnią. Znając duszę ludzką, oparł Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie (w ziemi lubelskiej w r. 1822, gdzie uwolnił 4600 chłopów od pańszczyzny, od niewolności na zasadzie własności osobistej. W łączności sąsiedzkiej, na drodze obsługi wspólnych potrzeb Towarzystwa to miało dążyć do podniesienia stowarzyszonych, ich uspołecznienia, oświecenia, nauczania samorządu, a następnie rządu. Winniśmy być dumni z tego dzieła wielkiego Polaka, dzieła dokonanego już po politycznym upadku narodu, pod czujnym okiem wrogiemu rządu.

Oświata, praca i oszczędność — to podstawy, na których Staszic budował odrodzenie dobrobytu narodu. Sam pod tym względem dawał najlepszy przykład. Właściciel milionowej fortuny za życia unikał wszelkiej wystawności, ograniczając się do najniezbędniejszych potrzeb skromnego pożywienia, mieszkania z dwóch pokoiów, czarnej wyitarnej sukni, najtańszego miejsca w teatrze. W testamentie swoim wydał zarządzenie jaknajmniej kosztownego pogrzebu. „Przy trumnie niema się palić

więcej nad 6 świec. Zamiast tej czczości marnej mają natomiast być rozdane w dzień pogrzebu 10 000 złotych pomiędzy kaleki, chorych i ubogich”. W tymże testamentie figurują magnackie zapisy: 200 000 na dom zarobkowy, 100 000 na chorych obłąkanych, a dalej na umiłowany Hrubieszów, na uniwersytet, na instytut głuchoniemych i na wiele innych celów, związanych z kulturalną i oświatową lub gospodarczą potrzebą bami kraju.

Jeżeli o kim, to o Staszicu powiedzieć można, że nie umarł, że nadal żyje między nami i wraz z ludźmi dobrej woli Polskę buduje, gdyż jeszcze za życia

„w tych myślach szlachetnych i czystych [nów postaci] poprostu się rozdał pomiędzy swych [braci]”

Kilka myśli

Stanisława Staszica.

(O cnotcie, obowiązkach obywatelskich i polityce gospodarczej, z dzieła: „Uwagi nad życiem Jana Zamoyskiego” r. 1785).

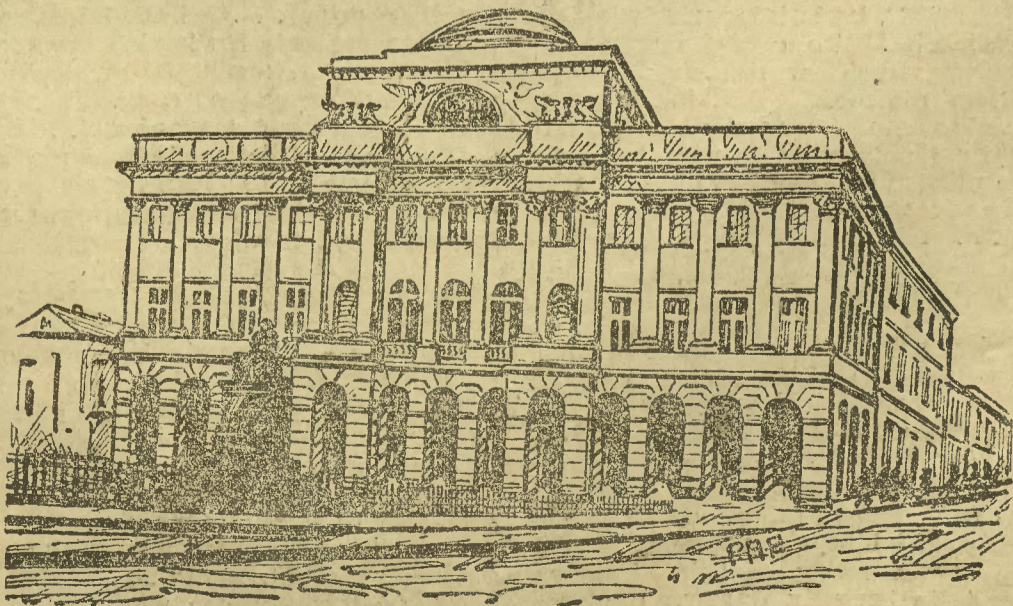
O córko wolności, towarzysko pokoju, ty, przyjaciółko ludzi, cnoto! która, w społeczności ludzkiej stworzona, uczysz ludzi: że człowiek, jako osoba, jest nieczem; jako cząstka towarzystwa nie więcej sobie jest winien, tylko ile towarzystwo pozwala; że obywatel swoje jestestwo od towarzystwa biorąc, powinien wszystko towarzystwu; że nie wszyscy dla jednego, ale jeden dla szczególności wszystkich, majątek, siły, życie swoje, owszem siebie całego ofiarować powinien; że im, kto więcej ludzi uszczęśliwia, tem cnotliwszym staje się. Najcnotliwszym z ludzi jest ten, kto całego kraju losy polepsza. O bogów własności, Cnoto! tchnij w młodzież polską miłość ciebie!

Spółeczność jest jedną moralną istnością, której członkami są obywatele. Przeto prawdziwe i własne dobro każdego nie różni się od dobra towarzystwa całego. Przeto w każdej społeczności wszyscy obywatele są tak między sobą związani, iż jeden nie może szkodzić drugiemu, aby tem samem nie krzywdził towarzystwa całego i nie szkodził sobie samemu.

A ponieważ zostać obywatelem, jest wyzuczyć się czyli oddać swoją wolę i swoją moc osobistą, towarzystwu całemu — więc nikt do niewoli, ale każdy rodzi się do posłuszeństwa. Człowiek wtemczas wolność utraci, gdy być posłusznym przestaje. Najistotniejszym przymiotem wolnego obywatela jest posłuszeństwo. Więc dobry obywatel zaprzysięga posłuszeństwo prawu, wolę osobistą zamienia w wolę powszechną; swoją osobę niszczy, a przeciszcza rzecz całą w część jedną, która namiętności, sławę, dobro i miłość wspólną z ciałem ogólnem mając, uszczęśliwia siebie, uszczęśliwiając wszystkich.

Czynów i myśli powszechność jest godłem obywatela dobrego.

Zadna trudność nie uwalnia od powinności obywatelskich. Ten każdy,

Pałac Staszica w Warszawie.

Siedziba Warszawskiego Towarzystwa Naukowego, odbudowana w dawnej jej nieskazanej postaci. W dniu 20. bm. tj. w rocznicę zgonu Staszica odbędzie się poświęcenie tej placówki nauki polskiej. Ilustracja nasza przedstawia pałac Staszica w obecnym stanie.

Opatrzona Sakramentami św. zasnęła w Panu po dłuższej chorobie dnia 17 stycznia 1926 r. w południe o godz. 1½ nasza najukochańsza matka, nasza droga teściowa, babcia, siostra i ciocia ś. p.

Antonina z Sawilskich Krenzowa

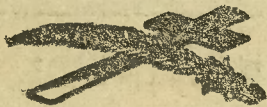
przeżywszy lat 76. W głębokim smutku pogrążone **dzieci i rodzina.**

Bydgoszcz—Wilczak, ul. Nakielska nr. 3.

Wyprawienie zwłok odbędzie się w środę, dnia 20 stycznia 1926 r. o godzinie 3½ po południu, z domu żałoby na stary cmentarz.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

1459

Dnia 16 bm. o godz. 2½ po poł. zmarł w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzony św. Sakramentami, mój najukochańszy mąż, nasz najstarszy ojciec, brat, zięć, szwagier, wujek, teść, i dziadek

Władysław Kaczmarek

przeżywszy lat 50, o czym donoszą w smutku pogrążeni

żona, dzieci i rodzina.

Pogrzeb odbędzie się dnia 20 bm. godz. 4 min. 30 po poł. z Kaplicy starego cmentarza.
Msza żałobna dnia następnego o godz. 8 rano w Kościele św. Trójcy. (1520)

Dr. M. Miedziszewski.

Choroby dziecięce i wewnętrzne
godziny przyjęć od 9—11 i od 4—6. (274)
Śniadeckich nr. 52 II piętro lewo. Tel. 654.

Po długoletniej samodzielnej praktyce dentystrycznej powróciłem jako optant polski z Niemiec i otwieram z dniem 20 stycznia br.

praktykę dentystryczną

w Bydgoszczy, przy Placu Wolności Nr 2, I piętro

i przyjmuję

od 8—12 przedpoł. I od 2—5 popoł.
w niedzielę i święta od 9—12 przedp.
Władysław Podlaski

Biuro Rewizyjne „Fiducia”

dypłomowany rer. oec. Kazimierz Dobiejewski
rewizor i ekspert ksiąg. Pomorska 34. Tel. 1039.
Bilanse, rewizje, prowadzenie ksiąg handlowych, sprawy podatkowe itp. 1136

Państw. Nadleśnictwo Bartodzieje, pow. Bydgoszcz.
sprzeda w drodze przetargu ustnego (licytacji) w poniedziałek, dnia 25 stycznia 1926 r. o godz. 9.30 w lokalu p. Redlaka przy ul. Toruńskiej 194 dla potrzeb lokalnych z dopuszczeniem handlarzy:

250 m³ budulca sosnowego I—IV. kl.
400 mp. szczap sosnowych opałowych
200 mp. wałków
600 mp. gałęzi II—IV. kl. (drugi w całym długościach)

z następujących leśnictw: Brzoza, Emiljanowo, Kobylebiota, Żółwin, Zimnawoda i M. Bartodzieje. (1539)
Warunki sprzedaży będą ogłoszone przed licytacją.

Państwowy Nadleśniczy.

Województwo Pomorskie

Państw. Nadleśnictwo Konstanclawo
poczta Golub, powiat Wąbrzeski
sprzedaje w drodze submisji dnia 30 stycznia 1926 r.

drewno użytkowe z wyrebu 1925/26.
Szczegóły w Rynku Drzewnym. (1536)
Państwowy Nadleśniczy.

Kilka dobrych ma to używanych (739)

PIANIN

Harmonii
sprzedają tania z gwarancją

S. Sommerfeld,
Fabryka pianin,
Bydgoszcz,
ul. Śniadeckich 56
Tel. 893 i 918.
Filija: Grudziądz,
ul. Grobla nr. 4.
Tel. 229.

Po zgonie ś. p. adwokata **Scbieckiego** w Bydgoszczy

likwiduje się biuro.

Uprasza się Szan. Klientelę o odbiór akt przy równoczesnym zapłaceniu należności.

896

Spadkobiercy.

Fabryka czekolady i cukierków

kompletnie urządzona z siłą elektryczną w biegu, 3 piętrowy budynek w centrum miasta Grudziądza, **poszukuje wspólnika** czynnego z kapitałem 8000 zł. zapewnione duże zyski ewentualnie może być sprzedana. Zgłoszenia Grudziądz, ul. J. Wysockiego 45 „Kaszub” (1467)

(29 434)

Dr. Kowalski, Warszawa.

Dr. Kowalski, Warszawa.

Bydgoska Gazownia Miejska

oferuje pierwszorzędną **benzole**

ładziez na żądanie biały detalicznie i hurtownie po bardzo przystępnych cenach. Telefon nr. 630 lub 631

3 piece żelazne

tanio na sprzedaż, 2 na węgle, 1 na koks. Blizsze w biurze Jagiellońska nr. 5. (1433)

Skład skór i obuwia

w Chocimnie przy rynku z 2 wystawnymi oknami, obszernym p. mieszkanem, świetnie elektryczne natychmiast na dogodnych warunkach do wydzierżawienia. (1454)
Józef Dawidowski,
Chocimno, Rynek 30.

Świeże kiszki!

Każdy wtorek i czwartek od g. 4 popoł. Świeże kiszki z kaszy, z bułek, wątrobianki i sałcesoniki.
A. Chwiełkowski,
1523 mistrz rzeźniczy, ul. Dworcowa nr. 81.

„Gastronomia”

Tel. 841. ul. Dworcowa 87. Tel. 341.

Świeże kiszki - flaki

Piwo z kurką: Imperiał — Porter.

12. Klas. Loteria Państwowa

Losy do V. kl. nadeszły.
M. REJEWSKA, Dworcowa 17.

Wyprzedaż upadłościowa.

W środę, dnia 20. bm. o godz. 10-jej sprzedawać się będzie w sklepie firmy Jan Neumann i Syn, Mostowa 6, wszelkie towary oraz urządzenie jak:

bławaty, sukna, trzewiki sportowe, płaszczki nieprzemakalne, walizki, bagaże, podeszwy gumowe, noże itd.

Antoni Kufel,
zarządca upadłości, biuro: Unji Lubelskiej 14 a.

Sprzedaz publiczna.

W czwartek, dnia 21 stycznia o godz. 17-tej będzie sprzedawał w Bydgoszczy w moim biurze przy ul. Śniadeckich 41 najwięcej dającemu i za gotówkę:

1 parę butonów brylantowych wagi 9,96 kar.

Sprzedaz odbędzie się napowno. (1540)
Kozłowski, kom. sądowy w Bydgoszczy.

Podziękowanie.

Za tak liczne nadesłane nam życzenia z okazji srebrnego wesela składamy wszystkim na tej drodze nasze serdeczne **Bóg zapłać!**
Franciszko Jagodzinsky,
1431 Nasto.

Świątka egzystencja.

Przy bardzo uchlwej ulicy **SKŁAD** kolonialny z mieszkanem urządzeniem i towaram jak stoi i leży natychmiast na sprzedaż. Zet. do Dz. Bydg. pod „Egzystencja”. (1472)

Nowoczesna Szkoła filmowa

pod artystycznym kierownictwem (1529)
Stefana Morozowicza.
Przyjmuje zapisy na kurs nauki filmowej w Kancelarii Teatru Miejskiego od godz. 5 do 7 wieczór.

MILENA

wirówka do mleka z wkładką talerzową
W dobroci i wykonaniu niedościgniona.
W rozmiarach od 45 do 320 litrów.
Wygodne warunki zapłaty. — Najlepsze źródło zakupu dla odsprzedawców.
Bracia Ramme, Bydgoszcz
Św. Trójcy 14 b. Telef. 79.

Kino Kristal
Pocz. 6 640 i 235

Dziś, wtorek. Premjera. Prawdziwa uczta dla bywalców kinematografu. Dziś, wtorek. Premjera.

„Pieczęć Milczenia”

Potępną dramat życiowo erotyczny w 8-acta wielkich akt. Obraz sezonu 1926/27. Najnowsza technika. Nadzwyczajna gra.

W gł. rol. występują najpotężn. artyści, jak: Lilian Harvey, Corinne Griffith, Otto Gebühr, Kamilla Holay.
Powyższe nazwiska mówią same za siebie i gwarantują za dobroć obrazu

Wydawca